

Notulae ad floram Sloveniae

Adenophora liliifolia (L.) DC

Pregled nahajališč navadne obročnice (*Adenophora liliifolia*) v dolini Kolpe in Čabranke

Review of *Adenophora liliifolia* localities in the valleys river Kolpa and Čabranka

- 0454/1 (33T VL74) Slovenija: dolina Čabranke, Borovška gora - proti Čabranki, Leg. Braune. Vir: Anonim. 1871: 251.
- 0454/1 (33T VL74) Slovenija: Belica v dolini reke Čabranke v bližini kraja Čabar, na kamnitem grmovnatem pobočju, apnenec, cca. 500 m n. m. Leg. E. Mayer & M. Mayer, det. E. Mayer, 3. 9. 1979. (Herbarij Ernesta Mayerja – HEM 10416)
- 0454/1 (33T VL74) Slovenija, Kočevsko: dolina Belice, ob poti v gozdu, 500 m n. m. Leg., I. Štivec, 18. 8. 1981. (LJU10000591)
- 0454/1 (33T VL74) Slovenija, Draga, svetel termofilni gozd na grebenu nad dolino Belice, 800 m n. m. Leg. I. Štivec, 16. 7. 1981. (LJU10000592)
- 0454/1 (33T VL74) Slovenija: dolina Kolpe, Bezgovica (Osilnica), Bezgarska planina, gozd, 900 - 950 m n. m. Leg. & det. V. Babij & A. Seliškar, 4. 9. 1996. (LJS 03502)
- 0454/1 (33T VL74) Slovenija: dolina Čabranke, Belica (Osilnica), potok Belica, na več mestih na bregu potoka in na prodišču pred vodno zapornico, 378 m n. m. Leg. & det. B. Dolinar & B. Vreš, 23. 7. 2014. Potrjeno B. Dolinar & B. Vreš, 9. 10. 2014 in B. Dolinar 16. 8. 2015 (fotografije avtorjev).
- 0454/4 (33T VL84) Hrvaška: dolina Kolpe, vas Gašparci, ob cestni brežini pred vasjo, 255 m n. m. Det. I. Lavrač, avgust 2012. Potrjeno 4. 8. 2014 (fotografije avtorice).
- 0554/2 (33T VL83) Slovenija: dolina Kolpe, med krajema Kuželj in Srobotnik ob Kolpi severno od Špičastega hriba, v dolini Račkega potoka, na obrežju ob potoku ter ob manjšem potočku, levem pritoku Račkega potoka, cca. 20 m gorvodno od sotočja, listopadni gozd. 255 m n. m. Leg. T. Čelik, Det. B. Vreš & T. Čelik, 16. 7. 2013. Potrjeno B. Vreš & B. Dolinar, 23. 7. 2014 in 9. 10. 2014. (LJS 11829 in fotografije avtorjev)

Navadna obročnica je evrazijska vrsta, razširjena od osrednje Rusije preko vzhodne Avstrije do Romunije, lokalno se pojavlja tudi do juga Švice in sredine Balkanskega polotoka (BABIJ 2004: 33). V Sloveniji uspeva v senčnih gozdovih in na grmovnatih pobočjih v dinarskem in predalpskem fitogeografskem območju (MARTINČIČ & al 2007). Razširjenost v Sloveniji je slabo raziskana. Verjetno zato, ker so populacije maloštevilne, rastline, ki ne cvetijo, pa so težko prepoznavne. Necvetočo obročnico lahko zamenjamo z vrstami iz rodu *Campanula*: predvsem s koprivasto (*C. trachelium*) in repuščevolistno zvončico (*C. rapunculoides*), ki obe uspevata na podobnih rastiščih. Cvetočo rastlino lahko prepoznamo, saj se razlikuje od navadnih zvončic (rod *Campanula*) po svetlovijoličastih kratkopezljatih zvonastih cvetovih, predvsem pa po dolžini vratu pestiča. Pri navadni obročnici je mnogo

daljši od cvetnega venca in štrli daleč ven, pri dnu pa ga obdaja cevast obroček (BABIJ 2004: 33–35) (slika 1).

Prvi pisni podatek o pojavljanju navadne obročnice za Slovenijo (op. takratno Kranjsko) je bil objavljen že leta 1871 v časopisu Laibacher Tagblatt (Anon. 1871). Braune jo je nabral na robu Borovške gore nad reko Čabranko. Podatek navajata tudi WRABER & SKOBERNE (1989) v Rdečem seznamu. Verjetno je za ta podatek vedel in ga na terenu preveril tudi že botanik E. Mayer. Pri urejanju njegovega herbarija smo decembra 2017 v Biološkem inštitutu Jovana Hadžija ZRC SAZU naleteli na lepo ohranjeno herbarijsko polo z navadno obročnico, datirano 3. septembra 1979 (HEM 10416). Na etiketi je razvidno, da je E. Mayer rastlino nabral v okolici zaselka Belica v dolini Čabranke.

V herbariju Univerze v Ljubljani (LJU) se nahajata dve herbarijski poli, ki ju je leta 1981 za svoje diplomsko delo, ob potoku Belica nad zaselkom Belica (LJU10000591) in v Dragi, na grebenu nad dolino potoka Belica (LJU10000592), nabrala I. Štimec (por. Lavrač). V diplomski nalogi je navedla tudi podatek o pojavljanju navadne obročnice v zaselku Ravne nad Borovcem. Istočasno za dolino potoka Belice navaja, da rastlina uspeva na nadmorski višini že od 380 m dalje po vsej dolini in na robu Planine (južno pobočje grebena) (ŠTIMEC 1982).

V letu 1996 sta V. Babij in A. Seliškar za herbarij Biološkega inštituta Jovana Hadžija (LJS 03502) nabrala rastlino na Bezgarski planini, kjer je junija 2007 njeno pojavljanje med zaselkom Bezgovica in južnim delom Bezgarske planine potrdil in nabral herbarijski primerek (LJU10134083) tudi M. Accetto (ACCETTO 2007: 27–28). Na tem območju sta 26. junija 2011 rastlino iskala I. Lavrač in B. Dolinar, kasneje 16. julija 2013 tudi T. Čelik in B. Vreš, toda vsi brez uspeha.

Poleti 2012 je I. Lavrač našla navadno obročnico na hrvaški strani reke Kolpe, pri vasi Gašparci. Najdbo je potrdila 4. avgusta 2014. Ob cestni brežini pred vasjo je na nahajališču, podobnem tistemu ob Račkem potoku, našla okoli 15 rastlin.

V juliju 2013 sta T. Čelik in B. Vreš v dolini Kolpe našla 7 primerkov navadne obročnice med krajema Kuželj in Srobotnik. Dve manjši nahajališči se nahajata ob Račkem potoku ter na bregu manjšega potoka, ki se izliva v Rački potok. Rastlina tam še vedno uspeva, saj sta njeno pojavljanje kasneje potrdila tudi B. Vreš in B. Dolinar (2014, 2015) in I. Lavrač (2016). V herbariju LJU se nahaja tudi primerek rastline, ki ga je 20. 7. 2000 ob Račkem potoku na nadmorski višini med 350 in 550 m nabral M. Accetto (LJU 10000590).

Oktober 2014 sta B. Vreš in B. Dolinar našla navadne obročnice v dolini Čabranke nad vodnim zajetjem ob potoku Belica. Nahajališče je verjetno tisto, na katerem je leta 1981 I. Lavrač nabrala herbarijske primerke (LJU0000591) za svojo diplomsko nalogo (ŠTIMEC 1982). Na tem nahajališču sta 9. 10. 2014 na več mestih ob bregu potoka in na prodišču našla sedem primerkov obročnice in v njeni okolici popisala še sledeče rastline: *Allium carinatum*, *Asplenium viride*, *Calamagrostis varia*, *Campanula cespitosa*, *Campanula trachelium*, *Centaurea carniolica*, *Daphne mezereum*, *Epipactis atrorubens*, *Epipactis helleborine*, *Erica carnea*, *Gentianella ciliata*, *Gymnadenia conopsea*, *Gymnocarpium robertianum*, *Hippocrepis comosa*, *Molinia arundinacea*, *Rhododendron hirsutum*.

Glede na to, da je v Sloveniji znanih malo nahajališč navadne obročnice, so tista v dolini Čabranke in Kolpe toliko bolj pomembna tudi zato, ker je *Adenophora liliifolia* kvalifikacijska vrsta Natura 2000 in je tudi v drugih evropskih rdečih seznamih uvrščena v kategorije ranljivih, ogroženih in kritično ogroženih vrst (BABIJ 2004: 34). Rastlina je pri

nas z Uredbo o prostoživečih rastlinskih vrstah (Anon. 2004) zavarovana pod kategorijo H, ki označuje ukrepe za ohranjanje ugodnega stanja habitata, v katerem uspeva. V Rdečem seznamu ogroženih rastlinskih vrst (Anon. 2002) spada navadna obročnica med prizadete vrste (E) naše flore.

Slika 1: Cvetova navadne obročnice (*Adenophora liliifolia*) (Foto B. Dolinar)

Figure 1: Flowers of *Adenophora liliifolia* (Photo B. Dolinar)

ZAHVALA

Zahvaljujemo se Jerneju Joganu, ki nam je omogočil vpogled v herbarijske liste navadne obročnice, zbrane v herbariju Univerze v Ljubljani (LJU).

LITERATURA

- Anon., 1871: Aus dem Vereinsleben. (In den Monatsversammlung des Musealvereins am 31. Oktober). Laibacher Tagblatt (Ljubljana) 4 (251): 3–4.
- Anon., 2002: Pravidnik o uvrstitvi ogroženih rastlinskih in živalskih vrst v rdeči seznam. Priloga 1: Rdeči seznam praprotnic in semenk (Pteridophyta & Spermatophyta). Uradni list RS 12 (82), str. 8893–8910.
- Anon., 2004: Uredba o zavarovanih prosto živečih rastlinskih vrstah. Ur. l. RS, št. 46.
- ACCETTO, M., 2007: *Adenophora liliifolia* (L.) DC. Nova nahajališča na Kočevskem in domnevno izginula v Zasavju. Hladnikia (Ljubljana) 20: 27–28.

- BABIJ, V., 2004: *Adenophora liliifolia* (L.) DC – navadna obročnica. V: Čušin B. (ur.) & al.: Natura 2000 v Sloveniji, rastline. Biološki inštitut ZRC SAZU, Ljubljana. pp. 33–35.
- MARTINČIČ, A., 2007: Campanulaceae – zvončičevke. V: A. Martinčič (ur.): Mala flora Slovenije. Ključ za določanje praprotnic in semenk. Tehniška založba Slovenije, četrta, dopolnjena in spremenjena izdaja, Ljubljana. str. 622–632.
- ŠTÍMEC, I., 1982: Flora osnovnega polja 0454 Cerklje. – Diplomsko delo. Univerza E. Kardelja v Ljubljani, Biotehniška fakulteta, VTOZD za biologijo, 33 str.
- WRABER, T. & P. SKOBERNE, 1989: Rdeči seznam ogroženih praprotnic in semenk Slovenije. Varstvo narave (Ljubljana) 14–15: 41–42.

IRENA LAVRAČ, TATJANA ČELIK, BRANKO DOLINAR & BRANKO VREŠ

Allium ursinum L.

Nova nahajališča in razširjenost v severozahodni, zahodni in jugozahodni Sloveniji (Julijske Alpe, Goriška Brda, Vipavska dolina, Istra)

New localities and distribution in northwestern, western and southwestern Slovenia (Julian Alps, Goriška Brda, Vipava Valley, Istria)

- 9548/3** (UTM 33TVM03) Slovenija: Primorska, Julijske Alpe, Zgornja Trenta, nizvodno sotočja Soče in Limarice, rob parkirišča gozdni rob, 770 m n. m. Najbrž se je vrsta subspontano naselila ob gradnji parkirišča, z nasuto zemljino. Det. I. Dakskobler, 2. 5. 2012.
- 9549/3** (UTM 33TVM24) Slovenija: Gorenjska, Julijske Alpe, dolina Radovne, Zgornja Radovna, nizvodno Gogalovega rovta, logi ob reki, 730 m n. m. Det. I. Dakskobler & A. Rozman, 14. 5. 2010.
- 9550/3** (UTM 33TVM23) Slovenija: Gorenjska, Julijske Alpe, Kočna, Poljana, 630 m n. m. Det. B. Anderle, 21. 5. 2009.
- 9647/2** (UTM 33TUM93) Slovenija: Primorska, Julijske Alpe, desni breg Koritnice, nizvodno Kluž, log pod Spodnjim Rotom, 430 m n. m. Det. I. Dakskobler, 13. 3. 2007 in 8. 5. 2008.
- 9647/3** (UTM 33TUM83) Slovenija: Primorska, Julijske Alpe, Bovško, Podčela med Žago in Bovcem, obrečni gozd, 400 m n. m. Det. I. Dakskobler, 13. 4. 2006.
- 9748/2** (UTM 33TVM02), Slovenija: Gorenjska, Julijske Alpe, Bohinj, Ukanc, fragment loga ob Savici, desni breg (pod Ukanško glavo), 540 m n. m. Det. B. Zupan & I. Dakskobler, 11. 6. 2010.
- 0046/2** (UTM 33TUL89) Slovenija: Primorska, Goriška Brda, zahodno od vasi Fojana, pobočja pod vzpetino Čukla, Velika Brajda, proti potoku Reka, okoli 70 m n. m. Det. I. Dakskobler, B. Vreš, V. Babij & B. Čušin, 26. 4. 2006.
- 0147/2** (UTM 33TUL98) Slovenija: Primorska, Vipavska dolina, Miren, ob Vipavi, obrečni gozd, 45 m n. m. Det. A. Seliškar, 16. 4. 2010.